

RDA

Martin Engberg
Fredrika – Blanka konferens
29.10.2015

Vad står förkortningen RDA för?

Engelska

RDA = Resource Description and Access

Den svenska översättningen i Sverige

RÅ = Resursbeskrivning och åtkomst

En standard som ger rekommendationer och anvisningar om vad som beskrivs

Användaren i centrum

Enligt RDA, ska resursbeskrivningen hjälpa användaren bl.a. att:

- Hitta resurser som motsvarar informationssöket
- Identifiera resurser och skilja åt liknande resurser
- Välja en resurs som motsvarar informationsbehovet
- Komma åt en resurs

Mål för utvecklingen av RDA

Internationellt samarbete

- att använda beskrivning som gjorts på annat håll
- att göra den egna beskrivningen tillgänglig för andra

Flexibilitet för olika format och olika system

Beaktar olika materialtyper och resurser, även arkiv och museer

RDA utgör en grund för resursbeskrivning – inte ett tak

- utvecklas och uppdateras

Finland

Nationalbiblioteket börjar katalogisera enligt RDA i början av 2016

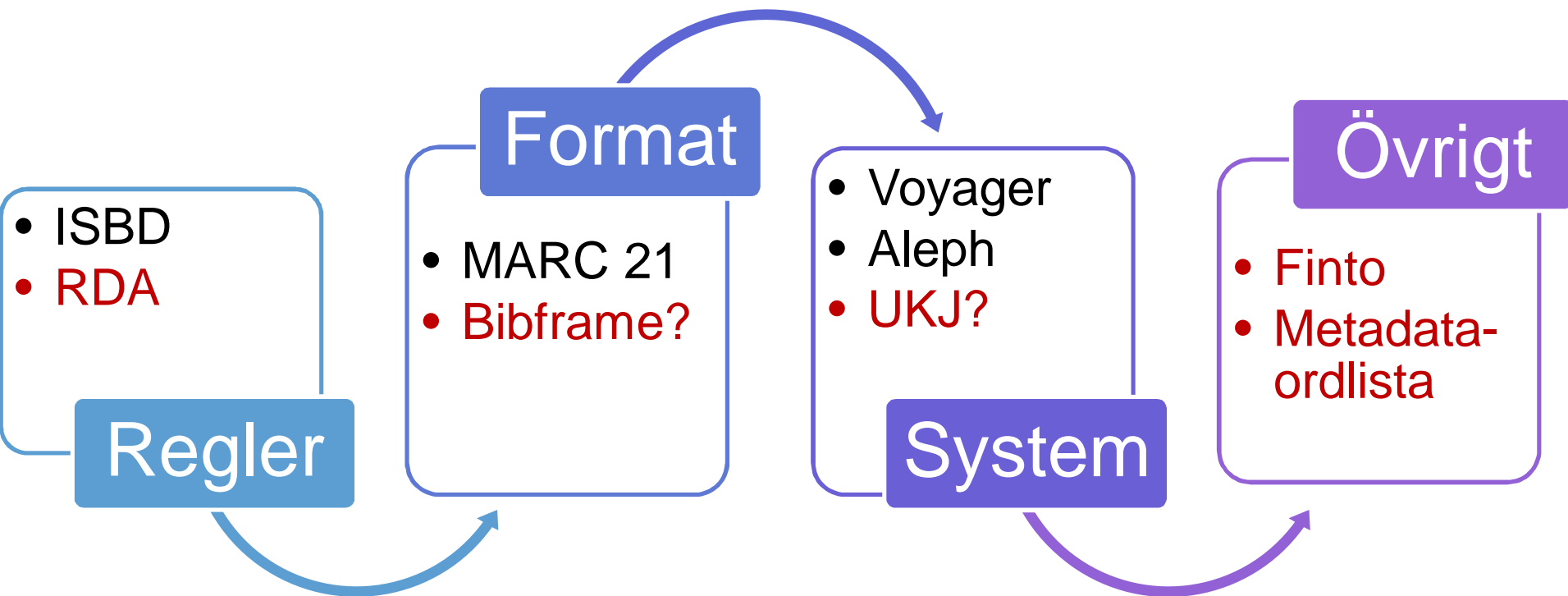
- Övergångsperiod
- Konverteringar

En del av Melinda-biblioteken

- Biblioteken vid yrkeshögskolorna
- Universitetsbiblioteken?

De allmänna biblioteken?

Vision för katalogisering

Omgivning för katalogisering

Kräver en fungerande samverkan mellan de olika delarna (regler – format – system)

- Utvecklingen en resursfråga både nationellt och internationellt
- En ständig process
- Anpassning till omständigheter

Övergången till RDA (2016) sker med MARC 21 -formatet

- Stöder inte alla aspekter av RDA
- Gäller de flesta länder/bibliotek som tagit RDA i bruk

Handlar det om en stor förändring?

Exempel på förändringar inom MARC 21 -formatet

- några nya fält (264, 338 mm.)
- de flesta förkortningar slopas (s.l., s.n., hft., inb.)

På det principiella planet sker en större förändring

- beskrivning av olika entiteter
- relationer mellan entiteter

Samarbete mellan olika organisationer ökar

- länkar mellan metadataresurser, över organisationsgränser

RDA Toolkit

Avgiftsbelagd, webbaserad informationsresurs

Innehåller

- RDA-standarden
  - bilagor, ordlista
- Engelska versionen är original
- Översättningar
  - franska, tyska, spanska, (finska, italienska)

Övrigt innehåll i RDA Toolkit

Användningsriktlinjer (policy statements)

- Hur tillämpas t.ex. en instruktion med alternativ

Arbetsanvisningar (workflows)

- Hur använder man RDA i praktiken?
- MARC 21 på svenska?

Möjligt övrigt innehåll

- Metadataordlista
  - Hurudana fraser används (i Finland/ i samkatalogen)
- Ontologier/ Ämnesordlistor

Vad baserar sig RDA på?

- Parisprinciperna (IFLA: Statements of Principles, 1961)
- AACR2 (Anglo American Cataloguing Rules)
- ISBD (International Standard Bibliographic Description)
- MARC -formatet
- FR-begreppsmodellerna
  - [FRBR](#) (funktionella krav på bibliografiska poster)
  - FRAD (funktionella krav på auktoritetsposter)
  - FRSAD (funktionella krav på ämnesauktoritetsposter/ämnesord)

Entiteter, FR-modellerna

FRBR

- Verk
- Uttryck
- Manifestation
- Exemplar

FRAD

- Person
- Familj
- Institution

FRSAD*

- Koncept
- Objekt
- Händelse
- Plats

Definitioner (FRBR)

Verk

En avgränsad intellektuell eller konstnärlig skapelse (det vill säga det intellektuella eller konstnärliga innehållet).

Uttryck

Det intellektuella eller konstnärliga förverkligandet av ett verk i form av alfanumerisk, musikalisk eller koreografisk notation, som ljud, bild, föremål, rörelse etc. eller som valfri kombination av dessa former.

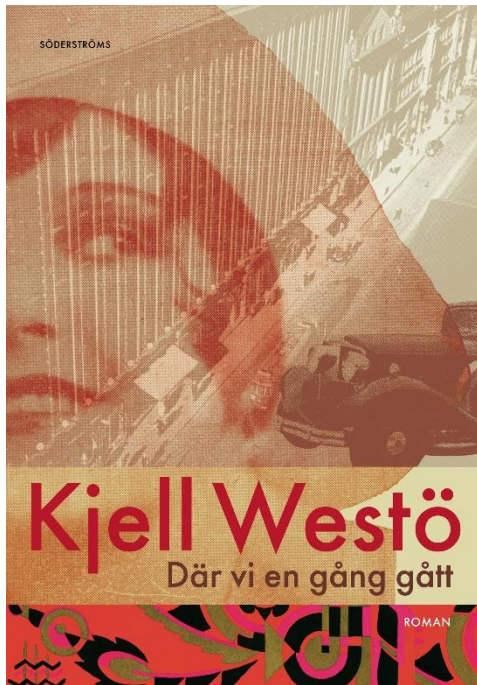
Manifestation

Den fysiska gestaltningen av ett uttryck för ett verk.

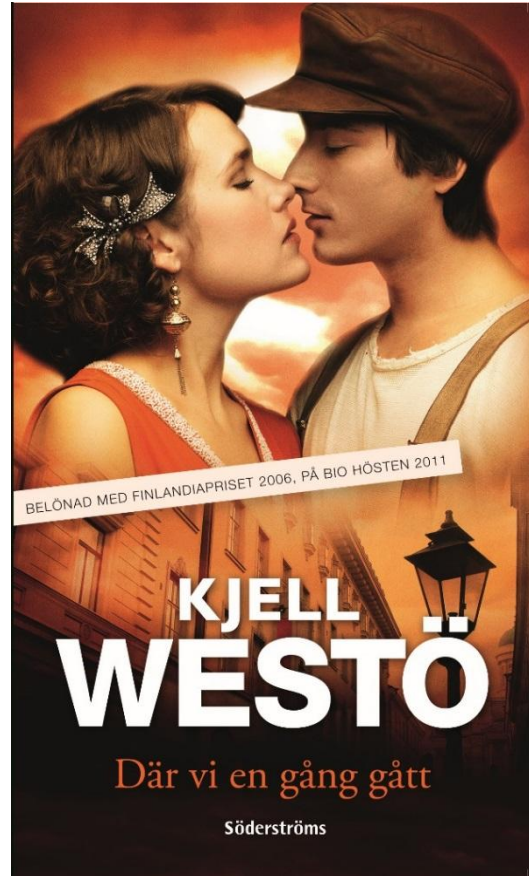
Manifestationer

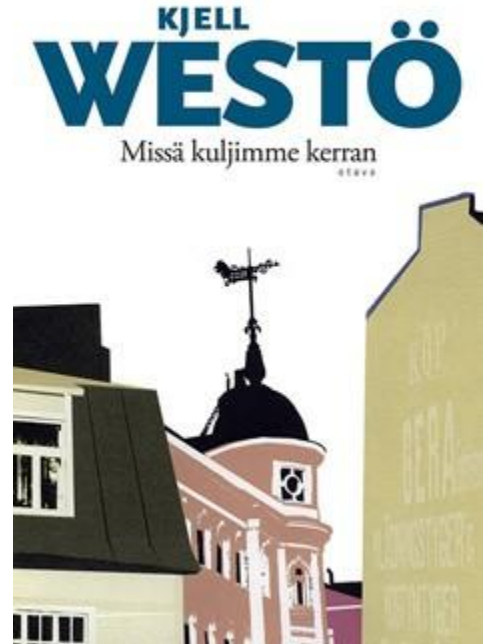
SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

Inbunden

Häftad

Otava

E-bok

Kärnelement

Minimikravet för en beskrivning enligt RDA

- Allmänna kärnelement
- Nationella tillägg

Olika entiteter och resurser har olika kärnelement

En [lista](#) över kärnelement, se även introduktionskapitlet till RDA (kapitel 0.6)

Där vi en gång gått : en roman om en stad och om vår vilja att bli högre än gräset

508 sidor

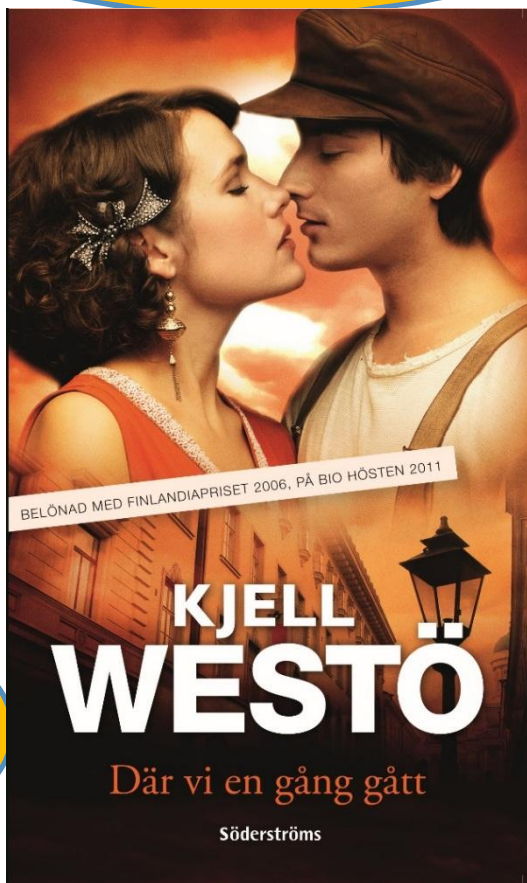
Kjell Westö

volym

pocketugåva

oförmedlad

**ISBN 978-951-52-2856-7
(häftad)**

**Helsingfors
Söderströms
2011**

Entitet-relationsmodellen

Entiteter

- Föremål för intresse hos informationssökaren
- Verk, person, ämne etc.

Relationer

- Berättar om förhållandet mellan två entiteter
- Författare eller kompositör till ett verk

Verk

Ett verk

- En abstrakt skapelse
- Relation till upphovsman

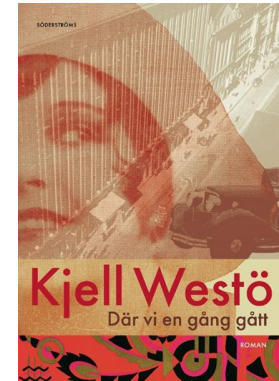
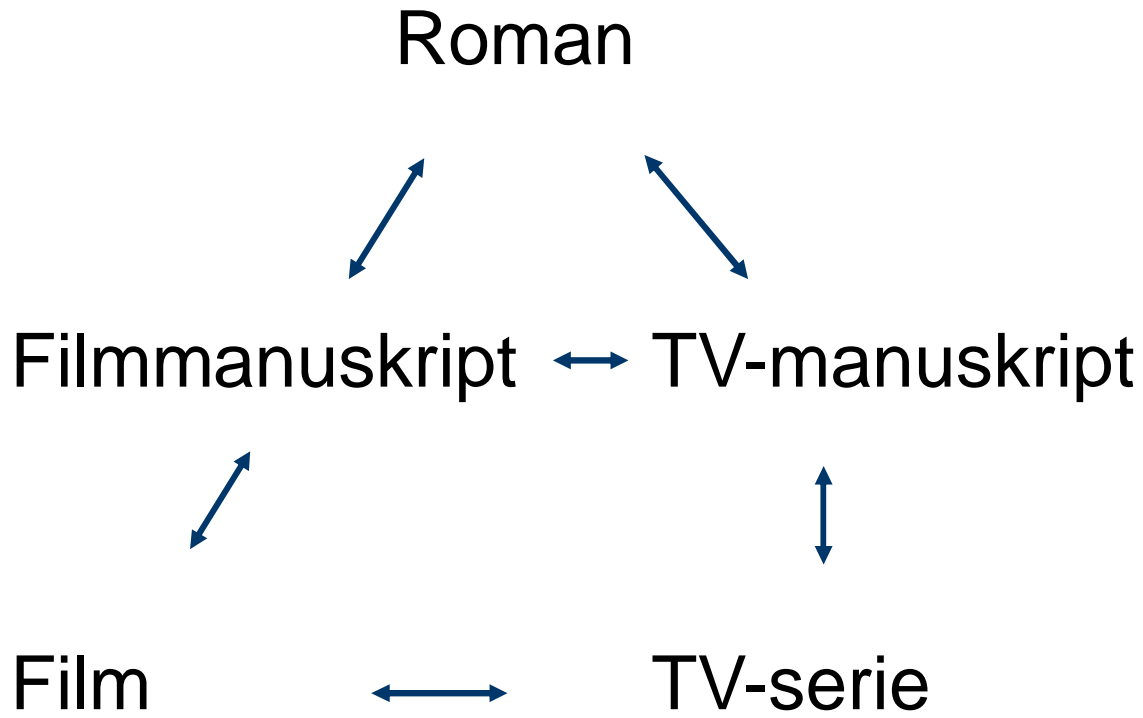
Relationer mellan olika verk

- Var går gränsen mellan verk och bearbetning?

Ett verk kan ha flera uttryck

- Översättningar
- Reviderade upplagor m.fl

Relationer mellan verk

Relationer mellan verk och upphovsman

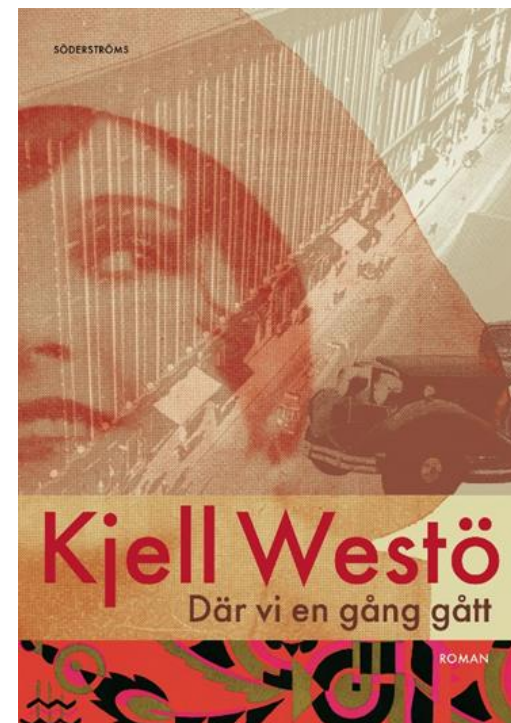

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

Fotograf: Cata Portin

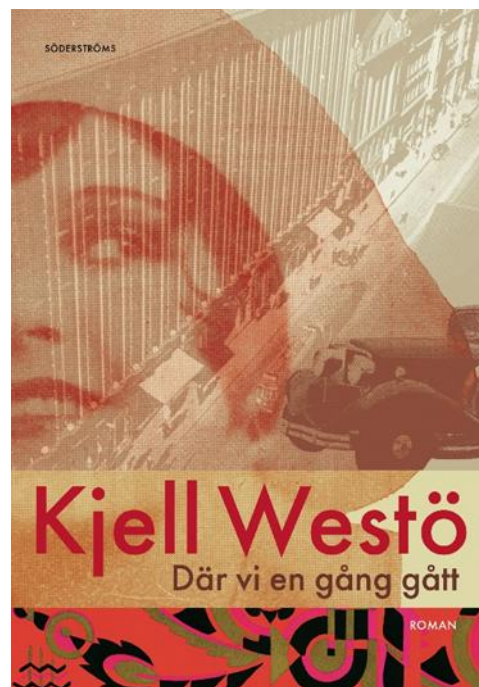
Bestämmelse för
relationen:
författare

Relationer mellan uttryck

tyska

svenska

finska

Nätverk av entiteter och relationer mellan entiteterna

uttryck
svenska
Diktonius

person
Diktonius, Elmer

bestämmelse
översättare

verk
Seitsemän veljestä

person
Kivi, Aleksis

bestämmelse
författare

uttryck
finska
Gallén-Kallela

bestämmelse
illustratör

person
Gallén-Kallela, Akseli

manifestation
bärartyp
webbmaterial

manifestation
bärartyp
volym

Länkad data

Framtidens kataloger bygger på nätverk av relationer och passar bra ihop med den teknik som används för att bygga den semantiska webben. Det är här de verkligt stora möjligheterna med RDA finns.

<http://www.kb.se/bibliotek/Metadata/RDA/>

Utmaningar med RDA

Resursfrågan

- RDA-standarden uppdateras fyra gånger om året
- Ökad samarbete och länkade resurser ger insparningar över en längre tid (inte genast)

Övergången till RDA?

- Hur ser samkataloger ut om inte alla medlemmar övergår till RDA?

Utvecklingen av format och system öppen

- Att leva med processer och väntan på nya lösningar?

Mer information

[RDA-tiedotussivut](#) (Nationalbiblioteket)

[Allmän information om RDA](#) (Kungliga biblioteket, Sverige)

[RDA Toolkit](#)

[FRBR Review Group](#) (IFLA)

Tack!

Kuvailusaannot-posti [at] helsinki.fi

